

## **Powitanie Olivera von Wrochem, Uroczystość upamiętniająca Neuengamme,**

**3. maja 2021 r.**

Droga Pani Fränkel, droga Livio, w imieniu ocalałych więźniów, którzy razem z nami wspominają dzień wyzwolenia więźniów obozu koncentracyjnego Neuengamme,

Droga Pani Prezydent Amicale Internationale KZ Neuengamme, droga Martine Letterie, reprezentująca wielu krewnych, którzy dołączyli do nas z całego świata,

Szanowny Pan Pierwszy Burmistrz Dr. Tschentscher, reprezentujący Wolne Miasto Hanzeatyckie Hamburg,

Szanowna Pani Dyrektor Ministerialna Bering, reprezentująca Pełnomocnika rządu federalnego ds. kultury i mediów,

Szanowna Pani Minister Kultury Prien, reprezentująca kraj związkowy Szlezwik-Holsztyn, gdzie dziś rano w miejscu pamięci Cap Arcona w Neustadt-Pelzerhaken uczczono pamięć więźniów obozu koncentracyjnego, którzy zmarli tuż przed wyzwoleniem,

Szanowni Panie i Panowie, drodzy Przyjaciółki i Przyjaciele przed ekranami,

pragniemy wspólnie z Państwem uczcić 76. rocznicę zakończenia wojny i wyzwolenia obozów koncentracyjnych. W imieniu wszystkich pracowników chciałbym serdecznie powitać Państwa jako dyrektora Miejsca Pamięci Obozu Koncentracyjnego Neuengamme. W szczególności chciałbym gorąco powitać wszystkich z bliska i daleka, którzy są obecni na tej uroczystości.

To niezwykle moment przemawiać dziś w dawnej kliniarni przed tyłoma pustymi rzędami krzesel. Jest to również moment smutku, że pandemia koronawirusa po raz kolejny uniemożliwiła nam wspólne upamiętnienie na miejscu.

Jakże byśmy chcieli w tym roku nadrobić Międzynarodowe Obchody 75. rocznicy wyzwolenia, które musieliśmy odwołać w zeszłym roku!

Jakże byśmy chcieli, abyście, drodzy ocaleni, drodzy krewni byłych więźniów obozów koncentracyjnych, byli tu dzisiaj z nami, abyśmy mogli Was słuchać, rozmawiać z Wami, wspólnie wspominać!

Ponieważ niestety nie możemy powitać Państwa w Hamburgu, zastanawialiśmy się, w jaki sposób mogą Państwo mimo wszystko być tutaj obecni - obecni ze swoimi wspomnieniami i historiami, ze swoimi myślami i życzeniami. Dlatego poprosiliśmy Was o przesłanie nam przedmiotów, które wiążą się z Waszymi wspomnieniami.

Bardzo się cieszymy i chcę Wam z całego serca podziękować, że tak wielu z Was, z wielu krajów odpowiedziało na naszą prośbę. Większość przedmiotów dotarła do nas pocztą elektroniczną, ale niektóre, jak te, dotarły do nas pocztą.

Na stronie internetowej, która jest teraz aktywna pod adresem [kz-gedenkstaette-neuengamme.de/erinnerungen](http://kz-gedenkstaette-neuengamme.de/erinnerungen), stworzyliśmy multimedialny reportaż z Państwa zgłoszeń. Można w nim poznać historie związane z przedmiotami w języku niemieckim, angielskim i francuskim.

W imieniu Fundacji Miejsc Pamięci i Nauki w Hamburgu chciałbym podziękować prof. Detlefowi Garbe oraz wszystkim pracownikom za ich wielkie zaangażowanie w planowanie i realizację tych uroczystości oraz cyfrowego upamiętnienia.

Szczególne podziękowania za oprawę muzyczną uroczystości należą się członkom Hamburger Camerata oraz Panu Prof. Frankowi Löhr na fortepianie i w roli dyrygenta.

Ci spośród nas, którzy przeżyli prześladowania i przemoc narodowego socjalizmu, są dziś w bardzo zaawansowanym wieku. Dla nas wszystkich bolesne jest to, że ci z Państwa, którzy chcieli przyjechać w zeszłym roku do Hamburga na uroczystość upamiętniającą, ostatecznie nie mogli tego zrobić. To sprawia, że jest mi i nam bardzo smutno, że w tym roku nie możemy tego zmienić.

Mamy jednak nadzieję, że tej jesieni uda nam się zrekompensować niektóre z tych spotkań, których teraz nam odmówiono, i że będziemy mogli ponownie przyjąć w Hamburgu ocalałych i ich krewnych jako naszych gości.

W ubiegłym roku zmarło wielu ocalałych z obozu koncentracyjnego Neuengamme, niektórzy z nich zmarli również na Covid-19. Wszyscy oni pozostają obecni w naszej pamięci i w naszych sercach.

Chciałbym odczytać dziesięć nazwisk zmarłych, którzy w szczególny sposób związani byli z tym miejscem pamięci, także uczcić pamięć o tych wszystkich więźniach obozu koncentracyjnego Neuengamme, którzy odeszli bez naszej wiedzy.

Jewgenij Małychin (Ukraina)

Lucille Eichengreen (USA)

Haim Liss (Izrael)

Miloš Poljanšek (Słowenia)

Roman Kamieniecki (Polska)

Gloria Hollander Lyon (USA)

Mads Madsen (Dania)

Susanna Dóczy (Węgry)

Alfredo Rotella (Francja)

Laszlo Berkowits (USA)

Jerzy Stoberski (Polska)

Nie zapomnimy Was i będziemy pielęgnować pamięć o Was.

Poniżej przekazujemy pozdrowienia od nadburmistrza Tschentschera, od Pani Dyrektor Ministerialnej Bering z Urzędu Kanclerskiego oraz od Pani Minister Prien, odpowiedzialnej w rządzie kraju związkowego Szlezwik-Holsztyn za edukację, naukę i kulturę.

Pragnę podziękować Państwu jako przedstawicielom krajów związkowych i rządu federalnego. Państwa obecność pokazuje, że pamięć o zbrodniach narodowego socjalizmu jest mocno zakorzeniona w naszym społeczeństwie jako zadanie społeczno-polityczne.

Po krótkim wystąpieniu muzycznym nastąpi przemówienie Livii Fränkel ze Sztokholmu, ocalałej z obozu koncentracyjnego, które jest centralnym punktem tego wydarzenia. Nagrywamy jej przemówienie, jak również przemówienie przewodniczącego Amicale Internationale KZ Neuengamme, dr Letterie, który zakończy obchody w Klinkerwerk.

Po końcowym koncercie muzycznym przejdziemy wspólnie pod Międzynarodowy Pomnik Pamięci, gdzie odbędzie się ceremonia upamiętniająca. Będzie można również śledzić to upamiętnienie w transmisji na żywo.

Dziękuję, a teraz przekazuję głos Pierwszemu Burmistrzowi.